LIBRIS | We know books

JOHN LE CARRÉ

UN SPION DESĂVÂRȘIT

Traducere din limba engleză și note
ANDREEA NĂSTASE

LITERA
București

LIBRIS | We know books

1

La orele mici ale unei dimineți vântoase de octombrie, într-un oraș de pe coasta de sud a Devonului care părea să fi fost părăsit de locuitori, Magnus Pym coborî din taxiul bătrâior și, după ce-i plăti șoferului și-l aștepță să plece, traversă piațeta din fața bisericii. Destinația lui era un șir de pensiuni victoriene prost luminate cu nume precum Bel-a-Vista, Commodore și Evrika. Era voinic, dar solemn, în mod clar reprezenta o autoritate. Înainta cu pași agili și corpul ușor aplecat în față, în cea mai bună tradiție a clasei administrative anglo-saxone. Cu aceeași atitudine, fie statică, fie în mișcare, englezii și-au înălțat drapelul în colonii îndepărtate, au descoperit izvoare de fluvii, au stat pe puntea vaselor ce se scufundau. Pym era pe drum de șaisprezece ore, dar n-avea nici pardesiu, nici pălărie. Ducea o servietă neagră mare, în stilul celor oficiale, și în mâna cealaltă o sacoșă verde de la Harrods. Rafalele puternice dinspre mare îi biciuiau costumul elegant, ploaia sărată îi înțepa ochii, bulbucii îi acopereau pantofii. Pym le ignoră pe toate. Când ajunse la o casă unde un panou anunța că nu există camere libere, apăsă pe butonul soneriei și aștepță, întâi să se aprindă

LIBRIS | Window books

lumina de afară, apoi să se desprindă lanțul din interior. Chiar atunci, clopotul bisericii începu să bată de cinci ori. Ca și când ar fi răspuns la apel, Pym se răsuci pe călcâie și studie piața. Privi turnul lipsit de grație al bisericii baptiste, care înfrunta cutezător norii goniți de vânt. Privi araucariile, mândria grădinilor ornamentale, acum chinuite de furtună. Privi foișorul gol al orchestrei. Privi stația de autobuz. Privi peticele sumbre ale străduțelor laterale. Privi ușile una câte una. În acel moment se deschise cea din spatele lui.

– Vai, domnule Canterbury, dumneavoastră erați, îl mustră cu asprime o voce de doamnă vârstnică. Nu sunteți deloc cuminte. Ați luat iar trenul de noapte, se vede de la o poștă. De ce n-ați sunat?

– Sărut mâna, domnișoară Dubber, zise Pym. Ce mai faceți?

– Nu contează ce mai fac eu, domnule Canterbury. Haideți repede înăuntru, c-o să muriți de frig.

Piața urâtă, pradă stihiilor, părea să-l fi vrăjit însă.

– Credeam că Sea View e de vânzare, domnișoară D., spuse în timp ce ea încerca să-l tragă în casă. Mi-ați zis că domnul Cook s-a mutat când i-a murit soția. Nu mai voia să calce pe-acolo, ați zis.

– Bineînțeles că nu mai voia. Era alergic. Intrați în clipa asta, domnule Canterbury, și ștergeți-vă pe picioare cât pun eu de ceai.

– Atunci cum de-i aprinsă lumina la fereastra dormitorului de la etaj? întrebă Pym lăsându-se tras pe trepte.

Asemenea multor tirani, domnișoara Dubber era scundă. Era și bătrână și pudrată și cocârjată, cu un gheb care-i deforma capotul și făcea ca totul din jur să pară strâmb.

– Domnul Cook a închiriat apartamentul de sus, Celia Venn s-a apucat să-l zugrăvească. Of, Doamne, așa sunteți dumneavoastră, spuse bătrâna doamnă trăgând un zăvor. Dispăreți trei luni, vă întoarceți în toiul nopții și vă bateți capul cu lumina de la fereastra altcuiva. Mai trase un zăvor înainte să adauge: N-o să vă schimbați niciodată, domnule Canterbury. Nici nu știu de ce mă mai ostenesc.

– Dar cine mai e și Celia Venn?

– Fata doctorului Venn, de bună seamă! Vrea să vadă marea și s-o picteze. Vocea i se schimbă brusc: Dar cum îndrăzniți, domnule Canterbury? Scoateți-o imediat!

După ce terminase cu ultimul zăvor, domnișoara Dubber se îndreptase de spate cât putuse, pregătită pentru o îmbrățișare reținută. Dar în locul încruntării ei obișnuite, pe care nimeni n-o lua în serios, fețișoara i se contorsionase de spaimă.

– Vai de mine, ce cravată neagră oribilă! Nu vreau să-mi intre moartea în casă, nu vreau să mi-o aduceți dumneavoastră. Pentru cine e?

Pym era un bărbat chipeș, cu un aer tineresc, dar distins. Abia trecut de cincizeci de ani, era în floarea vârstei, plin de zel și de hotărâre într-un loc unde nu se auzise de așa ceva. Dar în opinia domnișoarei Dubber, cea mai frumoasă trăsătură a lui era zâmbetul acela adorabil, care dezvăluia atâta căldură și sinceritate și o făcea să se simtă bine.

– Doar un coleg de la Whitehall, domnișoară D. Nimeni pentru care să purtați doliu. Nimeni apropiat.

– La vârsta mea, toți îmi sunt apropiați, domnule Canterbury. Cum îl chema?

– Abia dacă-l cunoșteam, spuse Pym apăsat, dezlegându-și cravata și strecurând-o în buzunar. Și în nici

LIBRIS | We know books

un caz n-am de gând să vă dau numele lui și să mă uit cum luați la rând ferparele, așa că nu mai insistați.

Privirea îi căzu pe cartea de oaspeți, deschisă pe masa din hol sub lampa de veghe cu lumină portocalie pe care i-o montase el însuși pe tavan la ultima vizită.

– Ceva deosebit, domnișoară D.? o întrebă în timp ce parcurgea iute lista. Cupluri fugare, prințese misterioase? Ce s-a ales de amorezii care-au venit de Paște?

– Nu erau amorezi, îl corectă sever domnișoara Dubber în timp ce șontâcăia spre bucătărie. Și-au luat fiecare camera lui, și seara se uitau la fotbal la televizor. Ce spuneați, domnule Canterbury?

Pym nu spusese nimic. Uneori, puseurile lui de comunicare erau ca niște convorbiri telefonice întrerupte înainte de final de un cenzor lăuntric. Dădu o pagină, apoi încă una.

– Nu cred c-o să mai iau clienți necunoscuți, spuse domnișoara Dubber prin ușa deschisă a bucătăriei în timp ce aprindea aragazul. Câteodată, când se aude soneria, stau aici cu Toby și-i zic: „Răspunde tu, Toby". N-o face, bineînțeles. O pisică nu poate să răspundă la ușă. Așa că rămânem așezați aici. Ședem și așteptăm, ascultând cum pașii se îndepărtează. Îi aruncă o privire șireată vizitatorului, după care i se adresă motanului: Ce părere ai, Toby? Doar nu crezi că domnul Canterbury e îndrăgostit. E foarte *sclipitor* în dimineața asta. Foarte *radios*. A întinerit cu zece ani, dacă ne uităm la haina dânsului. Neprimind nici un răspuns util de la felină, se întoarse spre canar: Nu că ne-ar spune vreodată, nu-i așa, Dickie? Am fi ultimii care să afle. Țuc-țuc? Țuc-țuc?

– John și Sylvia Ilizibil din Wimbledon, spuse Pym, cu ochii la cartea de oaspeți.

– John fabrică computere, Sylvia le programează, și mâine pleacă, zise îmbufnată, căci n-ar fi recunoscut nici în ruptul capului că în lumea ei mai exista cineva în afară de iubitul domn Canterbury. Dar ce-mi faceți de data asta? exclamă cu indignare. Nu accept. Luați-l înapoi.

Totuși, domnișoara Dubber nu era indignată; îl acceptă, iar Pym nu-l luă înapoi: un șal de cașmir dens, alb cu auriu, încă în cutia de la Harrods, învelit în hârtia fină de la Harrods pe care ea părea s-o prețuiască la fel de mult precum conținutul. După ce scoase șalul, netezi hârtia și o împături pe dungă, o puse la loc în cutie, apoi așeză cutia pe raftul din dulap unde-și ținea cele mai scumpe comori. Abia atunci îi permise să-i înfășoare șalul în jurul umerilor și s-o îmbrățișeze în timp ce ea îl dojenea pentru extravaganță.

Pym bău ceai de dragul domnișoarei Dubber, Pym o împăcă, Pym mâncă un fursec fără a conteni cu laudele, deși ea îi spuse că era cam ars. Pym promise c-o să-i repare bușonul de la chiuvetă și c-o să-i desfunde scurgerea și c-o să se uite la rezervorul de la etaj, dacă tot era pus pe treabă. Pym era rapid și foarte atent și la fel de radios ca la venire. Îl luă pe Toby în poală și-l mângâie, un lucru pe care nu-l mai făcuse niciodată și care nu păru să-i ofere lui Toby nici o plăcere vizibilă. Ceru ultimele vești despre matusalemica mătușă Al a domnișoarei Dubber, deși în mod normal simpla menționare a numelui era de ajuns să-l trimită la culcare. O descusu, așa cum făcea întotdeauna, despre evenimentele petrecute în orășel de la ultima lui vizită și ascultă aprobator lista de plângeri a domnișoarei Dubber. Și destul de frecvent, în timp ce încuviința din cap la răspunsurile ei, fie zâmbea pentru sine fără

LIBRIS We know books

un motiv clar, fie își lua un aer somnoros și căsca la adăpostul mâinii. Până când, pe neașteptate, își lăsă ceașca pe masă și se ridică de parcă ar fi trebuit să prindă trenul.

– O să stau destul de mult, dacă n-aveți nimic împotrivă, domnișoară D. Am de scris o grămadă.

– Așa spuneți de fiecare dată. Ultima oară urma să vă mutați aici definitiv. Apoi se ivește ceva, și dați fuga la Whitehall fără să vă luați nici măcar micul-dejun.

– O să stau cam două săptămâni. Mi-am luat concediu ca să pot lucra liniștit.

Domnișoara Dubber se prefăcu îngrozită.

– Dar ce-o să se întâmple cu țara? Cum o să fim în siguranță Toby și cu mine, dacă n-o să fie domnul Canterbury la cârmă?

– Așadar, care-s planurile dumneavoastră? o întrebă victorios luându-și servieta, care, după efortul pe care-l depuse ca s-o ridice, părea umplută cu plumb.

– Planuri? zâmbi ea nedumerită. Eu nu-mi fac planuri la vârsta asta, domnule Canterbury. Îl las pe Dumnezeu să le facă. E mai priceput decât mine, nu-i așa, Toby? Mai vrednic de încredere.

– Dar croaziera despre care tot vorbeați? Ar fi momentul să vă faceți o plăcere, domnișoară D.

– Fiți serios, asta a fost cu ani în urmă. Mi-a pierit cheful.

– O plătesc, trebuie doar să-mi spuneți.

– Știu, știu, sunteți tare cumsecade.

– Dacă vreți, dau un telefon. Mergem împreună la agenția de voiaj. De fapt, v-am și găsit ceva. *Orient Explorer* pleacă de la Southampton peste o săptămână. Au avut o anulare. Am întrebat.

– Încercați să vă descotorosiți de mine, domnule Canterbury?

Pym izbucni în râs.

– Nici dacă mi-aș uni forțele cu Dumnezeu nu ne-am putea descotorosi de dumneavoastră!

Domnișoara Dubber îl urmări din hol cum urca pe scara îngustă, admirându-i agilitatea tinerească în pofida servietei grele. Urma să participe la o conferință la nivel înalt. Una hotărâtoare, nu așa. Îl ascultă înaintând cu pași ușori pe culoar până la camera numărul opt, cu vedere la piațetă, contractul de închiriere cu durata cea mai lungă din întreaga ei carieră de proprietăreasă. Decesul acela nu-l afectase, conchise ușurată când îl auzi descuind ușa și închizând-o cu băgare de seamă. Doar un coleg de la minister, nimeni apropiat. Nu voia să-l tulbure nimic pe domnul Canterbury. Trebuia să rămână același gentleman perfect care-i apăruse în prag cu ani în urmă, căutând ceea ce numea el un sanctuar fără telefon, chiar dacă ea avea unul în perfectă stare de funcționare în bucătărie. Și de atunci îi plătise în avans chiria pe șase luni, bani pești, fără chitanță. Și-i construise zidul scund de piatră la marginea grădinii, totul într-o după-amiază, ca să-i facă o surpriză de ziua ei, îi presase pe zidari. Și îi pusese țiglele pe casă cu mâna lui după furtuna din martie. Și-i trimisese flori și fructe și bomboane și suveniruri din locuri extraordinare din străinătate, fără să-i explice limpede ce făcea acolo. Și o ajutase cu micul-dejun când avea prea mulți clienți de ocazie și-i ascultase poveștile despre nepotul ei, care avea o mulțime de planuri de câștig care nu duceau nicăieri: ultimul era să înființeze o sală de bingo la Exeter, dar întâi avea nevoie de capital ca să-și rezolve descoperirea de cont.

LIBRIS We know books

Și nu primea nici corespondență, nici vizitatori și nu cânta la nici un instrument, doar asculta posturi de radio în limbi străine, și nu folosea telefonul decât ca să discute cu meșteșugarii locali. Și nu-i spusese nimic despre el, cu excepția faptului că locuia la Londra și lucra la Whitehall, dar călătorea foarte mult, și că se numea Canterbury, la fel ca orașul. Copii, soții, părinți, iubite – nu pomenise nici o persoană de care să fie atașat, în afară de preaiubita lui domnișoară D.

– Poate că a fost înnobilat și noi habar n-avem, îi spuse tare lui Toby în timp ce inhala parfumul de lână fină al șalului. Ar putea să devină prim-ministru, și noi n-am afla decât de la televizor.

Dintr-odată, la un volum care abia depășea zgomotul vântului, auzi pe cineva cântând. O voce masculină, nemuzicală, dar plăcută. Întâi crezu că era „Greensleeves" din grădină, apoi se gândi că era „Jerusalem" din piațetă, și aproape ajunsese la fereastră ca să ceară liniște când își dădu seama că era domnul Canterbury de la etaj, și asta o uimi atât de tare, încât, în loc să meargă să-l certe, se opri să-l asculte. Cântecul încetă peste câteva clipe. Domnișoara Dubber zâmbi. „Acum *el* mă ascultă pe mine", își zise. „Ăsta-i domnul Canterbury al meu!"

La Viena, cu trei ore mai devreme, Mary Pym, soția lui Magnus, stătea la fereastra dormitorului contemplând o lume care, spre deosebire de cea aleasă de soțul ei, era întruchiparea seninătății. Nu trăsese draperiile și nici nu aprinsese lumina. Era îmbrăcată de primire, cum ar fi spus mama ei, și stătea la geam de o oră, în rochia albastră de lână, cu jachetă de aceeași culoare, așteptând mașina, așteptând soneria, așteptând ca

soțul ei să răsucească încet cheia în broască. Acum, în mintea ei se desfășura o întrecere nedreaptă între Magnus și Jack Brotherhood: pe care avea să-l primească mai întâi? Zăpada timpurie de toamnă încă acoperea vârful dealului, iar deasupra plutea o lună plină care umplea încăperea cu dungi albe și negre. În vilele elegante de pe bulevard, ultimele focuri de tabără ale recepțiilor diplomatice se stingeau unul câte unul. Doamna ministru Meierhof dăduse un bal dansant în cinstea negocierilor pentru reducerea forțelor militare[1], cu o orchestră alcătuită din patru instrumentiști. Mary ar fi trebuit să fie acolo. Soții van Leyman dăduseră o cină cu bufet pentru foștii colaboratori de la Praga, ambele sexe binevenite, fără loc stabilit la masă. Ar fi trebuit să se ducă amândoi și la final să-i invite pe doritori la un scotch cu sifon, vodcă pentru Magnus. Ar fi pus muzică la pick-up și-ar fi dansat cât ar fi poftit – zglobiii soți Pym, atât de populari în lumea diplomatică –, distrându-și oaspeții așa cum o făcuseră la Washington, când Magnus era adjunctul șefului filialei Serviciului și totul mergea ca pe roate. Și Mary ar fi făcut ouă cu costiță în timp ce Magnus ar fi glumit și ar fi cules informații și și-ar fi făcut noi prieteni, lucru la care se pricepea atât de bine. Căci la Viena sezonul monden era în toi, iar oamenii care stătuseră ascunși tot anul vorbeau entuziasmați despre Crăciun și Operă și aruncau indiscreții în stânga și-n dreapta ca pe niște haine vechi.

[1] Serie de negocieri vizând reducerea forțelor convenționale din Europa, derulate la Viena între statele membre NATO și cele ale Tratatului de la Varșovia în intervalul 1973–1989

LIBRIS We know books

Toate acestea se întâmplaseră însă cu o mie de ani în urmă. Toate acestea luaseră sfârșit miercurea trecută. Singurul lucru care mai conta acum era ca Magnus să intre pe alee cu Austinul Metro pe care-l lăsase la aeroport și să ajungă înaintea lui Jack Brotherhood la ușa din față.

Suna telefonul. Pe noptieră. Pe partea lui de pat. „Nu fugi, proasto, o să cazi. N-o lua prea încet, că nu mai ajungi să răspunzi. Magnus, iubitule, of, dă Doamne să fii tu, ai trecut printr-o criză și acum ești mai bine, n-o să te întreb niciodată ce s-a întâmplat, n-o să mă mai îndoiesc niciodată de tine." Ridică receptorul și, dintr-un motiv de neînțeles, se trânti pe pilotă înșfăcând notesul și creionul cu mâna liberă, în caz că trebuia să noteze numere de telefon, adrese, ore, instrucțiuni. Nu zise: „Magnus?" deoarece astfel și-ar fi dezvăluit îngrijorarea. Nu zise: „Alo?", temându-se că surescitarea o să-i răzbată din voce. Rosti numărul lor în germană, astfel încât Magnus să știe că era ea, că era bine, deloc supărată pe el, și că totul era în regulă, așa că se putea întoarce. „Nici o tevatură, nici o problemă, sunt aici și te aștept ca întotdeauna."

– Eu sunt, zise o voce.

Dar nu era el. Era Jack Brotherhood.

– Îmi imaginez că n-ai nici o veste despre pachet? întrebă Brotherhood în engleza elegantă și încrezătoare a ofițerilor superiori.

– Nici o veste de la nimeni. Unde ești?

– Ajung în jumătate de oră, mai puțin dacă pot. Așteaptă-mă, te rog.

„Focul", se gândi ea dintr-odată. „Dumnezeule, focul!" Se repezi la parter, incapabilă să mai facă deosebirea între dezastrele mărunte și cele de amploare.

Îi dăduse liber servitoarei în seara aceea și uitase să aţâțe focul în salon. Cu siguranță se stinsese. Ei bine, nu. Ardea vesel, așa că nu trebuia decât să mai pună un lemn ca să dea o notă mai puțin funebră acelei ore foarte matinale.

Vârî lemnul în vatră, apoi se foi prin încăpere aranjând diverse lucruri – florile, scrumierele, tava cu whisky pentru Jack –, astfel ca totul din exteriorul ei să fie perfect, tocmai pentru că nimic dinăuntrul ei nu era perfect, nici pe departe. Își aprinse o țigară și pufăi fumul neinhalat în rotocoale furioase. Apoi își turnă un whisky foarte mare, acesta fiind motivul pentru care coborâse de fapt. „La urma urmei, dacă am fi dansat, aș fi băut deja câteva."

Mary era englezoaica tipică, la fel ca Pym. Era blondă, cu maxilare puternice și francă. Singurul ei manierism, moștenit de la maică-sa, era felul în care se apleca în față, ușor comic, atunci când li se adresa altora, mai ales străinilor. Viața lui Mary era o arhivă de decese. Bunicul ei murise la Passchendaele, singurul ei frate, Sam, își pierduse viața mai recent, la Belfast, și preț de o lună sau mai mult Mary avusese impresia că bomba care făcuse bucăți jeepul lui Sam îi omorâse și ei sufletul, dar tatăl ei fusese cel care murise cu inima frântă. Toți bărbații din familia ei fuseseră soldați. Îi lăsaseră o moștenire frumușică, un patriotism aprig și un conac în Dorset. Mary era pe cât de inteligentă, pe atât de ambițioasă, putea să viseze și să tânjească și să râvnească. Dar regulile vieții sale fuseseră stabilite înainte de nașterea ei și fixate și mai abitir cu fiecare moarte: în familia lui Mary, bărbații purtau campanii, pe când femeile alinau, jeleau și mergeau mai departe.

LIBRIS We know books

Pietatea ei, dineurile, viața cu Pym se călăuziseră toate după același principiu solid.

„Până în iulie. Până la vacanța din Lesbos. Magnus, vino acasă. Îmi pare rău c-am făcut urât la aeroport când n-ai apărut. Îmi pare rău c-am zbierat la funcționarul de la British Airways cu țignalul meu, cum spui tu, și-mi pare rău că mi-am fluturat pașaportul diplomatic în toate părțile. Și-mi pare rău – îmi pare teribil de rău – că l-am sunat pe Jack ca să-l întreb unde naiba mi-e soțul. Așa că te rog, vino acasă și zi-mi ce să fac. Nimic nu mai contează. Vreau doar să fii aici. Acum."

Cum se pomeni în fața ușii duble care dădea în sala de mese, împinse canaturile, aprinse candelabrele și, cu whiskyul în mână, privi masa lungă, goală, care lucea ca suprafața unui lac. Mahon. Secolul optsprezece, reproducere. Bună pentru un consilier diplomatic, nu mai sus. Nu era pe gustul nimănui. Încăpeau paisprezece convivi dacă era să stea comod, șaisprezece dacă așezai doi în capetele curbate. „Nenorocita aia de arsură, am încercat orice. Ține minte", își zise. „Coboară cu picioarele pe pământ. Lămurește-ți toată povestea în căpățâna aia proastă înainte ca Jack Brotherhood să sune la ușă. Ieși în afara ta și uită-te înăuntru. *Acum.*" E o noapte ca asta, răcoroasă și plină de promisiuni. E miercuri, seara în care dăm noi recepții. Iar luna e ca cea de seara asta, doar că e puțin ciupită într-o parte. În dormitor, tâmpita de Mary Pym, care n-a luat bacul și n-a ajuns la universitate, stă cu picioarele prea depărtate, punându-și perlele de familie, în timp ce strălucitul Magnus, soțul ei, șef de promoție la Oxford și deja în smoching, o sărută pe ceafă și-și face numărul de gigolo balcanic ca s-o aducă în dispoziția

de petrecere. Magnus, bineînțeles, e întotdeauna în dispoziția care se impune în momentul respectiv.

– Pentru numele lui Dumnezeu, se răstește Mary, mai dur decât ar fi vrut. Lasă prostiile și ajută-mă cu blestemata asta de închizătoare.

Uneori, familia mea de militari îmi influențează cam tare limbajul.

Iar Magnus îmi face pe plac. Magnus îmi face întotdeauna pe plac. Magnus repară și rezolvă și duce mai bine decât un valet. Iar după ce mi-a făcut pe plac își pune mâinile pe sânii mei și-mi răsuflă fierbinte pe gâtul gol.

– Ia zi, drăguțo, n-om avea o țâră pentru o tăvăleală ca-n poveștii? Nu? Da?

Ca de obicei, Mary e prea nervoasă ca să zâmbească; îi ordonă să coboare ca să se asigure că Herr Wenzel, ospătarul angajat pentru serata respectivă, a adus gheață de la pescăria lui Weber. Iar Magnus se duce. Magnus se duce întotdeauna. Chiar și atunci când ar fi mai înțelept s-o plesnească zdravăn peste fund, Magnus se duce.

Mary se oprește ca să-și înalțe capul și să asculte. Un motor de automobil.

Pe zăpada asta, te năpădesc precum amintirile urâte. Dar, spre deosebire de o amintire urâtă, asta a trecut.

E ora cinei, *happy hour*-ul lumii diplomatice, e la fel ca în Georgetown, pe vremea când Magnus era încă în ascensiune, adjunct al șefului filialei cu postul de șef al Serviciului în vizor, și totul s-a lămurit în relația lor, cu excepția unui nor negru care atârnă zi și noapte deasupra inimii lui Mary, chiar și atunci când nu se gândește la el, și norul acela se numește